

VIEŠŪJŲ ERDVIŲ TVARKYMO MIESTELIŲ IR KAIMŲ TERITORIJOSE ASPEKTAI

Ingrida Adamonytė¹, Vilma Kriauciūnaitė-Neklejonovienė^{2, 1}, Donatas Rekus^{3, 2}

¹ Aleksandro Stulginskio universitetas, VŪŽF, Žemėtvarkos ir geomatikos institutas, Universiteto g.10, 53361 Akademija Kauno r.;

² Kauno technologijos universitetas, Statybos ir architektūros fakultetas, Studentų g.48, LT-51367, Kaunas, el.p. vilma.kriauciunaite@ktu.lt;

³ Kauno kolegija, Technologijų fakultetas, Pramonės pr. 20, LT-50468 Kaunas, el.p. donatas.rekus@ktu.lt.

Anotacija

Viešoji erdvė – gyvenamosios vietovės urbanizuotos teritorijos erdvinės struktūros elementas, skirtas visuomenės bendriesiems interesams. Pastaruoju metu, daugelis Lietuvos nedidelių miestelių ir miestų, ėmėsi tvarkyti viešąsias erdves. ES skiria lėšas gyvenimo kokybės gerinimui kaimo vietovėje, infrastruktūros plėtrai ir kt. Tirtos devynios miestelių/kaimų viešosios erdvės, kurios jau yra sutvarkytos/atkurtos/rekonstruotos. Viešosios erdvės vertintos darnumo kriterijų ir kokybės požiūriu. Išsiskyrė Raudondvario miestelio ir Kriaunų kaimo viešųjų erdvių teritorijos. Pagerėjo gyvenamoji aplinka, sutvarkyta infrastruktūra, sutvarkytos (sukurtos) erdvės, skirtos poilsiui, renovuoti, rekonstruoti reikalingiausi viešieji statiniai ir kt.

Raktiniai žodžiai: viešosios erdvės, miesteliai, darnus vystymasis.

Įvadas

Pačia bendriausia prasme miesto viešoji erdvė įvardijama kaip vieta, kurioje kiekvienas bet kokios lyties, rasės, tautybės, amžiaus ar socialinio sluoksnio pilietis gali mėgautis sambūviu su kitais žmonėmis, atstovauti kolektyviniam ir bendram interesui, nenustelbdamas ar nenaikindamas jo įvairovės. Žvelgiant į miesto viešąsias erdves socialiniu, kultūriniu požiūriu, jos suvokiamos kaip kultūros objektai, kuriuos formuoja žmogaus išraiškos laukas (architektūra, infrastruktūra), žmogaus elgesio būdas (įvairios subkultūros) arba reikšmės kūrimas (normos, vertybės, reikšmės, visuomeniniai aspektai).

Viešosios erdvės – pats geriausias miestelio, kaimo ir pačio miesto mentaliteto ir gyventojų bei valdžios sąmoningumo indikatorius. Prie keleto viešųjų erdvių planavimo prisidėjęs architektas Byčenkovas (2015) neabejoja, kad turėti sutvarkytas, funkcionalias ir tinkamai suplanuotas erdves turėtų būti kiekvienos bendruomenės siekis.

Davey (2011) teigia, kad kiekviename miestelyje yra būtina tvarkyti, rekonstruoti viešąsias erdves. Viešosiose erdvėse atsiskleidžia ten gyvenančių žmonių charakteris, vidinės emocijos, kurios padeda skatinti socialinę sąveiką ir bendruomenės jausmą. Autorė pabrėžia, kad viešosiomis erdvėmis reikia pastoviai rūpintis, jas tvarkyti, kad jos džiugintų ne tik architektūrinė išvaizda, bet ir tvarka bei švara.

Miestų teritorijoje viešoji erdvė dažniausiai traktuojama kaip vienas iš svarbiausių urbanistinės struktūros dėmenų, apimančių neužstatytas (atviras), statinių apribotas (uždaras) ir žaliąsias (kintančias) miesto erdves. Savo ruožtu, išskiriami tokie viešųjų erdvių tipai: gatvė, pasazas, krantinė, turgus, kiemas, aikštė, skveras, parkas, kapinės. Kalbant apie patį objektą, architektas akcentuoja du dalykus. Pirma, viešoji erdvė nebūtinai yra tik skveras ar aikštė, t. y. ji nebūtinai yra lauke. Viešąja erdve vadintinos ir pastatų visiems pasiekiamos vidaus erdvės. Žinoma, plačiąja prasme, viena svarbiausių meno kūrinio verčių yra gebėjimas pritraukti žmones.

Švedijoje, Norvegijoje ir Suomijoje viešųjų erdvių tvarkymui yra skiriama labai daug lėšų akcentuojant, kad tai šalies veidas. Viešųjų erdvių teritorijos planuojamos ir tvarkomos naudojant ekosistemų analizės metodą. Šis metodas yra susijęs su žemės naudojimu,

miškininkyste, žuvininkyste, žemės ir jūrų išteklių naudojimu, turizmo ir ekosistemos plėtra, kur visi šie elementai suderinami su saugomų teritorijų teisės aktais (Burhenne & Lausche, 2011).

Miesto viešosios erdvės apibrėžiamos, kaip bendra teritorija, kur įrengta aikštės parkai bei želdynai. Šios erdvės parodo tikrąjį miesto veidą, kultūra, įsisenėjusias tradicijas. Terminas „miestelis“ galima sakyti yra kompaktiškai užstatyta teritorija, kurioje gyvena 500-3000 gyventojų. Lietuvoje miestelių yra 245. Tačiau Lietuvoje tokio konkretaus skirstymo nėra, miestelis priklauso kaimo vietovės tipui ir jo gyventojai priskiriami kaimo gyventojais. Kaimai yra gyvenamosios vietovės, neturinčios miesto, miestelio ir viensėdžio požymių (Lietuvos..., 2015).

Viešųjų erdvių tvarkymu yra suinteresuotos miestų, miestelių ir kaimų, savivaldybės, seniūnijos ir aišku bendruomenės. Miestelio žmonės labiau nori atnaujinti savo centrinės aikštes, skverus bei parkus, o kaimelio žmonės saugomas teritorijas, kaip miško parkai ar kaimeliui būdingas istorines skulptūras bei jų aplinką.

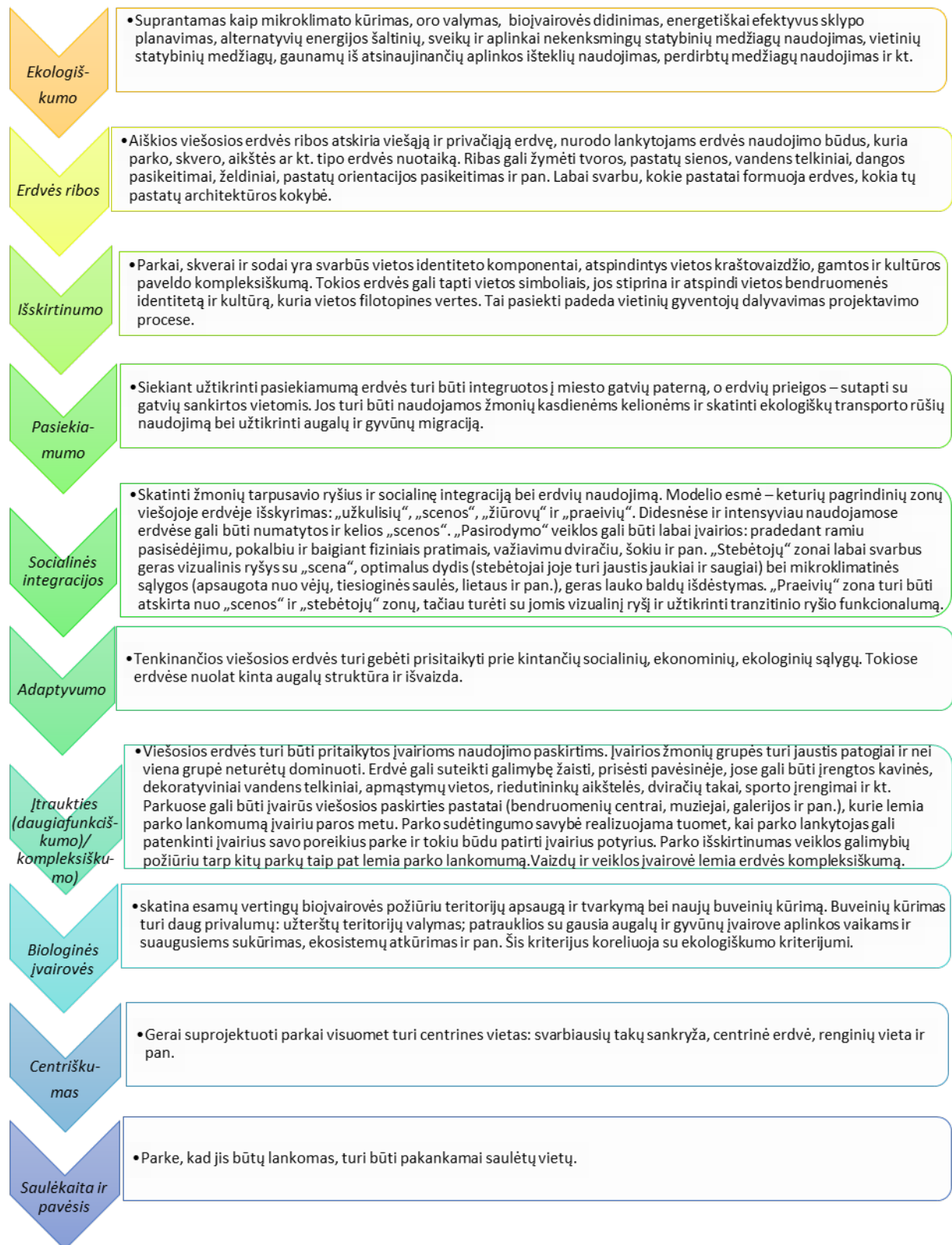
Lietuvoje pradėjus veikti Kaimo plėtros programai (toliau KPP) intensyviai pradėjo jomis naudotis bendruomenės ir tvarkyti miestelių ir kaimų viešąsias erdves. Pagrindinės „Kaimo plėtros 2014 – 2020 m.“ priemonės yra: „Pagrindinės paslaugos ir kaimų atnaujinimas kaimo vietovėse“ ir „LEADER“. Priemonėje „LEADER“ viena svarbiausių remiamų sričių yra „Vietos veiklos grupė“, kur ypatingas dėmesys skiriamas kaimo vietovėms atkurti, sutvarkyti teritorijos viešąsias erdves ir stiprinti bendruomenę. LEADER iniciatyva Lietuvoje buvo pradėta įgyvendinti 2004 metais Lietuvai įstojus į ES. Parama bandomosioms integruotoms kaimo plėtros strategijoms rengti pasinaudojo 27 vietos veiklos grupės (toliau – VVG). Parengtos VVG bandomosios strategijos buvo vertinamos užsienio ekspertų (Leader+..., 2007). Vykdamas „Kaimo plėtros priemonės“ atsirado galimybė toliau bendruomenėms, kaimams, miesteliams naudotis ES paramomis: infrastruktūrai plėsti, miestelių bei kaimų tvarkyti viešąsias erdves (parkai, centro aikštės), gerinti gyventojų gyvenimo kokybę įrengus poilsui skirtas zonas. 2007 – 2014 metais pagal šias dvi priemones (KPP 322 „Kaimo atnaujinimas ir plėtra“ ir KPP 413 „Vietos plėtros strategijų įgyvendinimas“), Lietuvoje įgyvendinta 2262 projektai, projektų skaičius miesteliuose ir kaimuose 253 vnt. iš jų vykdyti 127 projektai, jiems skirtas 189,8 mln. EUR finansavimas t. y. 49 proc. visų šalyje patvirtintų ir finansuotų projektų (Nacionalinė..., 2014, 2017; Lietuvos žemės..., 2010).

Miestelių ir kaimų viešosios erdvės gali ir būti nagrinėjamos plačiausiu kontekstu. Tyrimo tikslas – įvertinti miesteliuose ir kaimuose suformuotas viešąsias erdves pagal suformuluotus viešųjų erdvių darnumo kriterijus bei aptarti viešųjų erdvių plėtros galimybes miesteliuose ir kaimuose.

Metodika

Viešųjų erdvių sistema įvertinta pagal suformuluotus viešųjų erdvių darnumo kriterijus. Viešųjų erdvių darnumo kriterijai formuojami remiantis Turner (1996, 2003), Jacobs (1992), Alexander (1977), Stauskis & Eckardt (2011), Rogers & Power (2006) ir kitų autorių darbais.

Nagrinėjant viešąsias erdves kokybės būdu labai svarbu yra išskirti svarbius darnumo kriterijus. Viešosioms erdvėms įvertinti išskiriami kriterijai (žr. 1 pav.), kurių didžioji dalis panaudota darbe. 1 paveiksle–schemoje nurodyti kriterijai bei glaustai aprašyti. Kriterijai vertinami balais nuo 0 iki 5, kur 0 – savybės rodikliai visiškai neatitinka kriterijaus; 1 – savybės/rodikliai silpnai tenkina kriterijų; 2 – savybės / rodikliai mažiau nei vidutiniškai tenkina kriterijų; 3 – savybės / rodikliai vidutiniškai tenkina kriterijų; 4 – savybės / rodikliai daugiau nei vidutiniškai tenkina kriterijų; 5 – savybės / rodikliai visiškai tenkina kriterijų.

1 pav. Viešųjų erdvių darnumo kriterijai
 Fig. 1. Sustainability criteria of public spaces

Tyrimui pasirinkta devynios miestelių/kaimų viešosios erdvės (žr. 2 lentelę), kurios jau yra sutvarkytos / atkurtos / rekonstruotos. Nuvykus į pasirinktus miestelius – miestelių ir kaimų

viešosios erdvės vertintos darnumo kriterijų ir kokybės požiūriu, apklausti vietos seniūnai, seniūnijos darbuotojai ir bendruomenės atstovai.

Rezultatai

KPP priemonių lėšomis mažuose miestuose ir dideliuose miesteliuose buvo tvarkomi bendruomenių namai ir kitos patalpos, skirtos vietos bendruomenių susibūrimui, laisvalaikiui, taip pat buvo sutvarkytos ir bendruomenės poreikiams pritaikytos įvairios viešosios erdvės (laisvalaikio ir sporto aikštelės, paplūdimiai, parkai), kuriami tradicinių amatų centrai, kiemeliai, nemažai projektų buvo skirta bažnyčių pastatų ir aplink esančių teritorijų sutvarkymui, kadangi mažesniuose miestuose ir miesteliuose tai dažnai yra pagrindinė vietos bendruomenių susibūrimo vieta. Kaimo atnaujinimui ir plėtrai numatytas KPP finansavimas taip pat buvo naudojamas darželių, mokyklų atnaujinimui, šalia jų esančių sporto aikštynų tvarkymui, vaikų žaidimų aikštelių įrengimui, bibliotekų atnaujinimui, vandens tiekimo ir nuotekų tvarkymo infrastruktūros plėtrai, gatvių atnaujinimui, apšvietimui ir pan. Kai kurios savivaldybės miestų ir miestelių viešąsias erdves tvarkė inicijuodamos didesnius projektus, apimančius keletą seniūnijų. Pagal vietos plėtros strategijas buvo vykdomi mažesni, atskirų gyvenamųjų vietovių bendruomenėms aktualūs projektai (Nacionalinė..., 2014, 2017; Lietuvos žemės..., 2010; Leader+..., 2007).

Kaimų / miestelių viešosios erdvės reikalauja priežiūros, auga poreikis jas tvarkyti ir puoselėti. Įstojus į ES ir gaunant lėšas tvarkyti viešąsias erdves, atkurti ir sukurti geresnes gyvenimo sąlygas gyvenantiems kaimuose, kaimų seniūnijos ir bendruomenės nenurimdamos rašė projektus ir tvarkėsi savo gyvenamąją aplinką. Kražių bendruomenė ir seniūnijos darbuotojai parašė ne vieną projektą, kad atgaivintų miestelio esamą vaizdą ir pagerintų gyventojų lūkesčius gyvenvietėje. Kražių miestelio centrinė aikštė ir jos rūmai yra pagrindinė vieta renginiams vesti, žmonių susibūrimui, poilsiui skirta zona. Naujai įrengiama Kražių miestelio centrinė aikštė, aktyviam poilsiui dviračių takai, sporto maniežas. Kriaunų kaime (Sartų regioniniame parke) sutvarkyta senoji poilsiavieta Sartų ežero pakrantėje, įrengta nauja poilsiavietė, atkurta kaimo centro aikštė, įrengtas apšvietimas gatvėse. Laibgalių kaime 2007 – 2013 metais įrengta nauja lauko estrada, vaikų žaidimo aikštelės, sporto erdvės, renovuotos mokslo įstaigos.

Sutvarkytos viešosios erdvės Raudondvario miestelyje traukia gyventojus vis gerėjančia gyvenimo kokybe, bei gausybę turistų apžvelgti unikalią kaimo istoriją ir architektūrą. Atrestauruota Raudondvario pilis ir jos visas pastatų ansamblis, sutvarkytas pilies parkas, sukurtos intensyviai ir pasyviai poilsiui zonos, įkurti dviračių takai, sutvarkytos pagrindinės Raudondvario gatvės, šaligatviai jų apšvietimas, Raudondvario mažųjų laivų priplaukoje sutvarkyta aplinka įrengtos poilsio zonos, turizmui skirtos informaciniai taškai. Sutvarkytose ir naujai sukurtose viešosiose erdvėse atliktas Raudondvario miestelio viešųjų erdvių įvertinimas (žr. 1 lentelė) pagal darnumo kriterijus.

1 lentelė. Raudondvario miestelio viešųjų erdvių įvertinimas pagal pasirinktus darnumo kriterijus
Table 1. Evaluation of public spaces of Raudondvaris villages according to sustainability criteria

Eil. Nr. / No.	Kriterijai / Criteria	Vertinimas
		Evaluation
		(0 – savybės / rodikliai visiškai neatitinka kriterijaus; 1 – savybės rodikliai silpnai tenkina kriterijų; 2 – savybės / rodikliai mažiau nei vidutiniškai tenkina kriterijų; 3 – savybė / rodikliai vidutiniškai tenkina kriterijų; 4 – savybės / rodikliai daugiau nei vidutiniškai tenkina kriterijų; 5 – savybės / rodikliai visiškai tenkina kriterijų) / (0 – characteristics /indicators doesn't match the criteria; 1 – characteristics /indicators poorly match the criteria; 2 – characteristics /indicators less than average match the criteria; 3 – characteristics /indicators averagely match the criteria; 4 – characteristics /indicators more than average match the criteria; 5 – characteristics /indicators fully match the criteria)
1.	Ekologiškumas	5 (Suprojektuoti nauji želdynai, įkuriami sezoniniai gėlynai, atrestauruota dalis mažosios architektūros elementų, nedaug gatvių yra akmens danga grįstos, dviračių takai įrengti skaldos danga ir yra miško parkuose ir šalia Nemuno upės, Raudondvario pilies parko augalija yra unikali (prižiūrimi seni medžiai ir krūmai))
2.	Išskirtinumas	5 (Raudondvario kaimas turi labai lankomą Raudondvario pilį, kurioje yra muziejus ir įrengti civilinės santuokos rūmai, šalia yra Nevėžio ir Nemuno santaka)
3.	Apribojimas	4 (Kaime labai puikiai yra išvystyta augalija/želdynai, kurie užstoja gyvenamųjų namų kiemus, dirbtuves, apsaugo vaikų žaidimo aikšteles, aptveria poilsiui skirtas zonas)
4.	Pasiekiamumas	4 (Kaimo pasiekiamumas yra puikus nuo Raudondvario kaimo iki Kauno miesto skiria vos 1 kilometras, privažiavimas prie kaimo esančių lankomų vietų lengvas ir paprastas)
5.	Socialinė integracija	5 (Miestelio viešųjų erdvių tvarkymas skatina socialinę integraciją: naujos vietos žmonėms susikurti, naujos zonos poilsiui, kultūrinimosi erdvės, turistų gausa didėja todėl plečiasi ir lankomų vietų restauravimas, kuriamos zonos ir intensyviai poilsiui (dviračių takai, sportui skirtos lauko zonos))
6.	Adaptyvumas	5 (Miestelio viešosios erdvės yra pritaikytos lankyti ištiesus metus, įvairiam žmonių susidomėjimui)
7.	Įtrauktis/ Kopleksiškumas	5 (Raudondvario miestelis 2017 metais yra paskelbtas Kauno rajono kultūros centru, rengiamos pramogos netik vasarai bet ir žiemai, sukurtos erdvės intensyviai ir pasyviai poilsiui, vis plečiama gyvenvietės teritorija)
8.	Biologinė įvairovė	4 (Pagrindinės lankomos vietos biologinė įvairovė plati ir nemažinama gausu senų medžių ir krūmų, kaimui vis plečiantis atsiranda žmonių kuriamos šaligatvių alėjos, želdynų kompleksai)
9.	Centriškumas	5 (Raudondvario centriškumas yra labai gerai suprojektuotas, lankytinas vietas jungia dviračių arba pėsčiųjų takai)
10.	Saulėkaita ir pavėsis	5 (Rekonstruotose erdvėse yra sukuriam ir saulėkaita kuri yra būtina supamam kraštovaizdžiui)
11.	Iš viso (max 50)	47

Likusioms parinktomis teritorijoms pagal tą pačią metodiką atliktas viešųjų erdvių įvertinimas pagal pasirinktus darnumo kriterijus ir sudarytos vertinimo lentelės. Apibendrinti rezultatai pateikti 2 lentelėje.

2 lentelė. Miestelių viešųjų erdvių tvarkymo apibendrinti rezultatai
Table 2. Summarized arrangement results of public spaces in villages

Eil. Nr./ No.	Kaimo/ Miestelio pavadinimas / Name of village	Suminiai balai pagal darnumo kriterijus / Total score according to sustainability criteria	Viešųjų erdvių tvarkymo darbų laikotarpis / Period of maintenance work of public spaces	Rezultatas / Result
1. 	Leipalingio miestelis/ Druskininkų savivaldybė	42	Projektai buvo vykdomi 2014-2017 m.	Dvaro rūmų dalis, jo aplinka. Įrengtos naujos erdvės skirtos poilsiui.
2. 	Raudondvario miestelis/ Kauno rajonas	47	Darbai vykdomi nuo 2004 m. iki dabar. Pasinaudota visais trimis paramos etapais.	Restauruota Raudondvario pilies pastatų ansamblis, sutvarkytas pilies parkas. Sukurtos zonos intensyviai ir pasyviai poilsiui, dviračių takai. Sutvarkytos pagrindinės Raudondvario gatvės, šaligatviai, jų apšvietimas. Raudondvario mažųjų laivų prieplaukoje sutvarkyta aplinka, įrengtos poilsio zonos, turizmui skirti informaciniai taškai.
3. 	Domeikavos kaimas/ Kauno rajonas	29	Viešųjų erdvių tvarkymas vykdytas 2007-2013 m.	Atrestauruotas kultūros namų pastatas ir jo aplinka, kelio dangą, šaligatviai ir įrengtas apšvietimas.
4. 	Gudienos kaimas /Kaišiadorių rajonas	30	Viešųjų erdvių tvarkymas vykdomas 2014-2017 m.	Sutvarkyta dvaro aplinka, kaimo poilsiavietės, pastatant naujus mažosios architektūros elementus (šiukšliadėžės, suoliukai, gatvių/šaligatvių šviestuvai), naujai įkurtos vaikų žaidimo aikštelės, aktyviam sportui skirtos aikštelės (krepšinio / futbolo žaidimo aikštės).
5. 	Kriaunų kaimas/ Rokiškio rajonas	46	Viešųjų erdvių tvarkymas vykdytas 2014-2017 m.	Sutvarkyta senoji poilsiavietė Sartų ežero pakrantėje, įrengta nauja poilsiavietė. Atkurta kaimo centro aikštė, įrengtas apšvietimas gatvėse.
6. 	Jūžintų kaimas/ Rokiškio rajonas	35	Viešųjų erdvių tvarkymas vykdytas 2007-2013 m.	Išvystyta infrastruktūra, restauruoti bendruomenės namai ir jų aplinka. Įrengtos Kurklių tvenkinių ir Šventosios upės poilsiavietės. Sutvarkyta aplinka šalia Šv. Arkangelo Mykolo bažnyčios.
7. 	Meškučių miestelis	38	Viešųjų erdvių tvarkymas vykdytas 2004-2006 m.; didesni projektai - 2007-2013 m. ir 2014-2020.	Miestelyje sutvarkytas parkas, įrengtos tvenkinių poilsiavietės, žaidimų aikštės, sveikatingumo trasos. Dabar yra tvarkoma miestelio centrinė aikštė.
8. 	Kražių miestelis/ Kelmės rajonas	41	Viešųjų erdvių tvarkymas vykdytas 2014-2017 m.	Rekonstruota centrinė miestelio aikštė, įrengti dviračių takai, įrengtos poilsiai skirtos zonos.
9. 	Laibgalių kaimas / Rokiškio rajonas	30	Viešųjų erdvių tvarkymas vykdytas 2014-2017 m.	Išasfaltuotos kelios gatvės ir įrengtas apšvietimas. Įrengtas poilsiui skirtas kompleksas.

Nuotraukos iš tinklalapių <http://www.nrp.vrm.lt/lt/meskuiciu-miestelyje-pageres-bendruomenine-ir-viesoji-infrastruktura/223>; www.regionunaujienos.lt; www.raudondvaris.lt; www.kaišiadoriumuziejus.lt; www.rokiškiotic.lt; www.kražiai.lt; <http://domeikava.krs.lt/galerija> bei I. Adamonytės

Vertinant kaimus (miestelius) kokybiniu metodu, galima išskirti tai, kad žymiai pagerėjo gyvenimo kokybė, kaimo / miestelio vizualinė aplinka, įvaizdis, saugumas gyvenamoje aplinkoje (atsiradę šaligatviai, apšvietimas ir pan.). Sutvarkytos zonos mokyklų teritorijose, stovėjimo aikštelės, aktyviam sportui pritaikyti dviračių takai, įrengtos modernios žaidimų aikštelės ir kt.

Įvertinus miestelių / kaimų viešųjų erdvių pertvarkymo galimybes bei realiai gautus rezultatus, galima išskirti nemenką naudą bendruomenei ir galimybių spektrą: geresnio, funkcionalesnio gyvenimo miestelyje/ kaime atkūrimas, poilsiautojų, turistų trauka; saugesnės kaimo atmosferos sukūrimas; poilsio zonų vietos gyventojams įrengimas; įtraukimas vietos gyventojų į bendruomenės/seniūnijos veiklą; teritorijos patrauklumo ir įvaizdžio gerinimas; palankios strateginės erdvės formavimas ir kt.

Išvados

1. Paramos lėšos, skirtos kaimo plėtrai, gyvenimo kokybės gerinimui kaimo vietovėje, infrastruktūrų plėtimas ir kt. labai padėjo gerinti gyvenimo kokybę kaimo gyvenvietėse. Paramos lėšos dauguma panaudotos kaimuose įrengiant rekreacijai ir aktyviam poilsiui skirtas zonas (dviračių takai, poilsiavietės), naujas viešąsias erdves (parkus, aikštes, skverus), renovuojant bendrijų / seniūnijų pastatus, miestelių centrinės aikštes, pagrindines gatves ir jų šaligatvius, gatvių / šaligatvių apšvietimą ir kt.
2. Įvertintos devynios kaimo / miestelio vietovės pagal darnumo kriterijus. Iš pasirinktų vietovių savo aukštais balais labiausiai išsiskyrė Raudondvario miestas ir Kriaunų kaimas, mažiausiai surinko Domeikavos, Gudienos ir Laibgalių kaimo teritorijų viešosios erdvės.
3. Miesteliuose ir kaimuose atsivėrė naujos galimybės plėstis; pagerėjo gyvenamoji aplinka; sutvarkyta infrastruktūra; sutvarkytos/sukurtos viešosios erdvės, poilsiui skirtos zonos; atrenovuoti, rekonstruoti reikalingiausi viešieji statiniai.

Literatūra

1. Alexander, C. (1977). *Pattern Language: Towns, Buildings, Construction*. New York: Oxford University Press.
2. Byčenkovas, A. (2014). *Miestų viešosios erdvės – jų veidas*. Kaunas.
3. Burhenne, F. & Lausche, B. (2011). *Guidelines for Protected Areas Legislation*. Germany (Bonn), IUCN.
4. Davey, A.G. (2011). National system planning for protected areas. In *Bros: mokslo darbai* (Norwich) Ltd, UK, 48-49.
5. Jacobs, J. (1992). *The Death and Life of Great American Cities*. New York: Random House, Inc.
6. LEADER+ įgyvendinimas Lietuvoje 2004-2006 metais. [žiūrėta 2018-01-05]. Prieiga per internetą: <http://www.leaderlietuva.lt/lt/leader-lietuvoje/leader-2004-2006.html>
7. Lietuvos Respublikos teritorijos administracinių vienetų ir jų ribų įstatymas. 1994 m. liepos 19 d. Nr. I-558. *Valstybės žinios*, 1994, Nr. 60-1183 (galiojanti suvestinė redakcija 2015-01-01) [žiūrėta 2018-01-04]. Prieiga per internetą: <https://www.e-tar.lt/portal/lt/legalAct/TAR.0120FD7BCFFC/ZhxPsGFEbL>
8. Lietuvos respublikos žemės ūkio ministerija. *Lietuvos kaimo plėtros 2007–2013 metų programos 2009 metų pažangos ataskaita* (2010) [žiūrėta: 2018-01-17]. Prieiga per internetą: [https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Programos_stebesena_ir_vertinimas/Ataskaitos/KPP2007-2013%20pazangos%20ataskaita%202009%20\(2010-11-10\).pdf](https://zum.lrv.lt/uploads/zum/documents/files/LT_versija/Veiklos_sritys/Kaimo_pletra/Programos_stebesena_ir_vertinimas/Ataskaitos/KPP2007-2013%20pazangos%20ataskaita%202009%20(2010-11-10).pdf)
9. Nacionalinė mokėjimo agentūra prie žemės ūkio ministerijos. *2017 metų nacionalinė parama kaimo bendruomenių veiklai*. (2017) [žiūrėta 2017-12-12]. Prieiga per internetą: <https://www.nma.lt/index.php/parama/nacionalinemis-lesomis-finansuojamos-priemones/priemoniu-sarasas/2017-metu-nacionaline-parama-kaimo-bendruomeniu-veiklai/9218>
10. Nacionalinė mokėjimo agentūra prie žemės ūkio ministerijos. *Lietuvos kaimo plėtros 2014-2016 m. programa: santrauka*. (2014) [žiūrėta: 2017-12-11]. Prieiga per internetą: <https://www.nma.lt/index.php/parama/lietuvos-kaimo-%20pletros-20142020-%20m-programa/priemoniu-sarasas/parama-%20vietos-projektams-%20igyvendinti-pagal-%20vps/6489>
11. Rogers, R. & Power, A. (2006). *Mažos valstybės miestai*. Vilnius: Vilniaus dailės akademijos leidykla.
12. Stauskis, G. & Eckardt, F. (2011). Empowering public spaces as catalysers of social interactions in urban communities. *Urbanistika ir architektūra*, 2(35), 117–128.
13. Turner, T. (1996). *City as Landscape: a Post Modern View of Design and Planning*. London: E & FN Spon.
14. Turner, T. (2003). *Landscape planning and environmental impact design*. London: UCL Press.

TERITORY ARRANGEMENT ASPECTS OF PUBLIC SPACES IN VILLAGES AND RURAL AREAS

Ingrida Adamonytė, Vilma Kriaučūnaitė-Neklejonovienė, Donatas Rekus

Summary

Public space – an element of the spatial structure of an urbanized residential area, for the general public's purposes. Recently, many small towns and cities in Lithuania have started to organize public spaces. The EU allocates funds for improving the quality of life in the villages, for infrastructure development, etc. It was tested nine public spaces of small cities/villages, which are arranged/restored/reconstructed already. Public spaces were assessed by criteria of sustainability and quality. It was improved the public spaces of Raudondvaris town and Kriaunai village: the living environment, the infrastructure, the spaces (polished) designed for recreation, renovated, reconstructed public buildings, etc.

Keywords: public spaces, villages, sustainable development.

Gauta: 2018 m. kovo 8 d.

Gauta recenzija: 2018 m. kovo 8 d.

Priimta: 2018 m. balandžio 5 d.

Received: March 8, 2018.

Revision received: March 8, 2018.

Accepted: April 5, 2018